

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ
ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ**

Кріцак Ігор Любомирович

*аспірант кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Аналіз практики формування та діяльності адміністративних судів в країнах перед усім Західної Європи, які є орієнтирами для Української системи вирішення публічно-правових спорів, зокрема в Німеччині, Данії, Франції, Нідерландах та інших провідних європейських країнах в яких давно запровадженні та реалізуються альтернативні адміністративному судочинству досудові процедури вирішення адміністративно-правових спорів, ефективність їх досить висока вказує на необхідність їх впровадження у вітчизняну правову систему. Окрім того слід враховувати, що законодавством окремих країн, зокрема Німеччини обмежено право безальтернативного звернення громадян для вирішення публічно-правового спору до адміністративного суду, по окремих категорій таких спорів встановлена обов'язкова процедура досудового вирішення спору через процедури звернення зі скаргою на діяльність посадової особи суб'єкта владних повноважень до вищестоящої посадової особи цього органу (керівника) або звернення до медіатора – професійного посередника (переговорника) для вирішення цього спору. Такі загальноєвропейські та світові тренди розвитку конфліктної юриспруденції мають бути запроваджені в Україні, і для цього має бути створене належне правове поле регулювання цих відносин та активізовано наукові пошуки досудових альтернативних способів вирішення адміністративно-правових спорів.

Нижче розглянемо досвід країн відносно молодій демократії щодо досудового врегулювання адміністративно-правових спорів на виокремимо можливі шляхи його запровадження в Україні. Передусім розглянемо досвід досудового врегулювання адміністративно-правових спорів Латвійської, Литовської та Естонських Республік з декількох причин: по-перше, вони є асоційованими членами ЄС, і є прикладом для України на шляху до євроінтеграції; по-друге, спільними для наших країн є ознаки романо-германської правової системи; по-третє, законодавство цих країн побудовано з урахуванням систематизації кращих європейських практик у сфері захисту прав і свобод громадян; по-четверте, ці країни є надійними

та перспективними партнерами на подальших етапах розвитку нашої держави, свідченням чому є те, що вони однієї із перших підтримали Україну в період початку збройної агресії росії на територію України і на всіх рівнях є лобістами розвитку України в європейському просторі.

Правові засади забезпечення досудового чи позасудового вирішення спорів визначені рядом актів – Законом Литовської Республіки від 14.01.1999 № VIII-1031 «Про порядок досудового розгляду адміністративних спорів» [1], від 11.01.2000 № VIII-1524 «Про право на отримання інформації від державних та муніципальних установ та органів» [2] тощо. Саме тому рисою литовського адміністративного процесуального законодавства є інститути не лише судового врегулювання спорів шляхом мирової угоди, а й досудового чи позасудового вирішення спорів, які з огляду на хронологію змін норм права у цих актах, діють вже більше 10 років. В остатньому випадку врегулювання спору може відбуватися до суду – за допомогою спеціальних комісій шляхом прийняття відповідних рішень. Так, законом Литовської Республіки від 14.01.1999 № VIII-1031 «Про порядок досудового розгляду адміністративних спорів» встановлено порядок розгляду досудових скарг (запитів) на окремі адміністративні акти або дії (бездіяльність) суб'єктів публічного управління в сфері публічного управління, порядок утворення і компетенцію Головної комісії з адміністративних спорів Литви і її територіальних підрозділів.

Відповідно до ст. 4 цього закону комісія з адміністративних спорів Литви – це незалежна досудова, юридична і бюджетна установа, положення про яку затверджується Урядом. Примітним є те, що засідання комісії можуть проводитись усно або дистанційно, що в остатньому випадку може свідчити про гнучкість у підходах організації економії часу та ресурсів. Незалежність Головної та територіальної комісії з адміністративних спорів Литви також закріплена у ст. 27 Закону Литовської Республіки від 14.01.1999 № VIII-1029 «Про провадження у адміністративних справах», яким також надано повноваження затверджувати мирову угоду. Найбільш частими категоріями справ, які розглядають ці комісії є справи щодо оскарження дій чи рішень адміністрації органів місцевого самоврядування, міської думи, старости чи мера, податкової інспекції, відділу обслуговування клієнтів служби зайнятості, правління Фонду державного соціального страхування тощо і ці справи розглядаються в середньому від однієї до двох годин [3].

В Латвійській Республіці з метою зменшення навантаження на судову систему і прискорення вирішення окремих видів спорів у сфері публічно-правових відносин діє концепція (за передбачених умов) обов'язковості використання засобів адміністративного оскарження при зверненні до суду з адміністративним позовом, яка позитивно вже тривалий час сприйнята у багатьох країнах Європи [4, с. 286-287]. Слід зауважити, що інститут

медіації не є характерним для врегулювання публічних спорів в Латвійській Республіці, однак з 2008 року впроваджується в цивільному судочинстві шляхом прийняття участі у вирішенні приватного спору сертифікованого посередника – медіатора [5, с. 189].

В певній мірі доречним є співставлення досвіду досудового врегулювання адміністративно-правових спорів Республік Грузії та Молдови, які разом з Україною є країнами претендентами щодо набуття статусу країн ЄС. Так, у Республіці Грузія адміністративне судочинство провадиться загальними судами, а також палатою у адміністративних справах Верховного суду на підставі Адміністративно-процесуального кодексу Республіки Грузія від 23.07.1999 № 2352 [6], в якому визначено обов'язково так звану «адміністративну преюдицію» у вирішенні судом адміністративного спору, тобто до звернення особи в суд від неї вимагається дотримання процедури однократного оскарження, у протилежному випадку відповідно до встановленого Загальним адміністративним кодексом Грузії порядку, яким визначено порядок видання і виконання адміністративно-правових актів, розгляд адміністративних скарг і заяв, укладення та виконання адміністративних угод, суд не приймає позови щодо адміністративних органів [7]. В свою чергу в Республіці Молдова відсутня обов'язкова «адміністративна преюдиція» у вирішенні судом адміністративного спору, тобто фізична чи юридична особа як і в Україні має право вибору процедури оскарження рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень – до суду або спочатку до адміністративного органу в межах якого було порушено її права, а потім до суду. На відміну від України де розділені процедури розгляду адміністративних справ в адміністративному порядку в Законі України «Про адміністративну процедуру» [8] та в адміністративному суді в порядку Кодексу адміністративного судочинства України [9], в Республіці Молдова діє Адміністративний кодекс Республіки Молдова від 19.07.2018 № 116 [10], який визначає правовий статус учасників адміністративних відносин, повноваження адміністративних органів публічної влади та судових інстанцій, компетентних розглядати адміністративні спори, права і обов'язки учасників адміністративного провадження і адміністративного судочинства. Також законодавством цієї країни передбачено процедуру позасудового врегулювання спорів через посередника – медіатора, яка поширюється в тому числі на адміністративно-правові спори і урегульована Законом Республіки Молдова від 03.07.2015 № 137 «Про медіацію» [1]. Однак на відміну від вітчизняного Закону України «Про медіацію» посередником–медіатором може бути не обов'язково сертифікований медіатор а також будь-яка особа, яка має фахові юридичні знання для якісного надання правових послуг щодо мирового вирішення правового спору за вибором сторін спору, що

розширює можливості для правників, які не мають сертифіката медіатора, але якісно здатні надавати правову допомогу в тому числі адвокати.

Таким чином на підставі узагальнення досвіду зарубіжних країн щодо нормативно-правового та організаційного забезпечення процедур досудового врегулювання адміністративно-правових спорів доцільно визначити окремі перспективи його запровадження в Україні, зокрема: за прикладом більшості європейських країн запровадити процедуру «адміністративної преюдиції» розгляду адміністративно-правових спорів в адміністративному суді, тобто обов'язковості використання засобів адміністративного оскарження при зверненні до суду з адміністративним позовом, в категоріях спорів незначної складності з метою зменшення навантаження на судову систему і прискорення вирішення окремих видів спорів у сфері публічно-правових відносин; за прикладом багатьох країн світу де тривалий час функціонує інститут посередництва-медіації у вирішенні публічно-правових спорів розширити в Законі України «Про медіацію» коло осіб, які мають право виступати медіаторами надавши це право особам, які мають фахові юридичні знання для якісного надання правових послуг щодо мирового вирішення правового спору за вибором сторін спору.

Література:

1. Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymas 1999 m. sausio 14 d. Nr. VIII-1031. URL: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.594F129CE9AD/asr> (дата звернення 30.11.2022).
2. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės irsavivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas 2000 m. sausio 11 d. Nr. VIII-1524. URL: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.FA13E28615F6/IvVysWGEMJ> (дата звернення 30.11.2022).
3. Kauno apygardos skyriaus nagrinėjamos bylos. URL: <https://lagk.lrv.lt/lt/lietuvos-administraciniu-gincu-komisijoje-nagrinejamos-bylos/kauno-apygardos-skyriaus-nagrinejamos-bylos>. (дата звернення 30.11.2022).
4. Гильчик В.В. Теоретико-методологічні та правові засади вирішення адміністративними судами спорів у сфері публічно-правових відносин : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2020. 441 с.
5. Бортнікова А.Г. Правові засади застосування медіації як способувирішення публічно-правових спорів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 286 с.
6. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი 23.07.1999 2352. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16492?publication=82> (дата звернення 30.11.2022).

7. Общий административный кодекс Грузии от 25.07.1999 № 2181– По <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16270/18/ru/pdf> (дата звернення 30.11.2022).

8. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. Офіційний вісник України. 2022. № 49. Стор. 13. Ст. 2675.

9. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.

10. Административный Кодекс Республики Молдова от 19.07.2018 № 116. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124406&lang=ru (дата звернення 30.11.2022).

11. Закон Республики Молдова от 03.07.2015 № 137 «О медиации». URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110536&lang=ru (дата звернення 30.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-50>

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ В УКРАЇНІ

Кубатко Костянтин Володимирович

*здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Публічне адміністрування в доктрині адміністративного права визначають як вид організаційно-розпорядчої діяльності, спрямованої на підготовку та впровадження рішень, управління персоналом, надання послуг населенню тощо.

Категорія «публічне адміністрування» є достатньо новою для науки адміністративного права, тому значна кількість праць науковців присвячена аналізу співвідношення понять «публічне управління» та «публічне адміністрування». Серед останніх праць слід відзначити роботи І. Бінько «Публічне управління і публічне адміністрування: співвідношення понять» [1], Є. Жукової «Публічне адміністрування та державне управління: особливості співвідношення» [2], О. Вольської «Публічне управління як системне явище в сучасному суспільстві» [3].